

sos, i el que hom hi reporta de la meua explicació conté un greu malentès). Quant a l'antiga connexió amb el nom del comte de Barcelona *Bera* o amb un fantàstic cavaller romà **Bara* són una llegenda pseudo-etimològica sense serietat ni cap fonament en absolut (que per desgràcia encara discuteix *AlcM* sense esborrar-la totalment com hauria calgut fer). Per a la família germànica, veg. Kluge, *Et. Wb.*, s. v. *böse*; Pok., *IEW*, 101.26, 112.35, 112.19ss.; i cf. *BOIG*.

DERIV.: *Bausia*³ arc., amb les variants pròpiament catalanes *baïa* i *boïa*, 'traïció' [S. XIII, veg. el meu estudi i els articles *bausia* i *bohia* d'*AlcM*, *DAG*. i *DBal.*] *Bausia* 'traïció' («no és en nós ~ ni paor», trad. *perditio*, f° 207r1) en les *VidesRoss*.

¹ Ben conegut si bé menys freqüent és també un derivat oc. ant. *bausejar* tr. «frustrer»: «amors de domna, que no's lassa / de far plaser, e non *bauseja* / son bon amic, cora que'l veja», *Flamenca*, v. 7815. — ² Cf. una addició breu en *DCEC* I, 429b 57-60, on assenyalo un ex. del mot *bauzador*, manllevat del català, en la 1.ª *Crón. Gral.* castellana del S. XIII. També en *Desclot*: «nuyl hom no degués tolre son loc --- e cel qui assò passaria, que fos perjur e tengut per fals e per *baare* a Déu e al rey», § 45 (*NCl.* II, 131.17). Es veu clar que l'abstracte d'això és *baïa*: «no-us fassa reguar que puxats ésser reptat --- de fe ne baïa que hajats feta a N Pere d'Aragó», «que per mi --- linatge de Cardona --- gany nom de baïa e de falsia e de trahició» (§ 156, v, 44.18, 45.10). — ³ Els articles **BAUST* (n.º 1006) i **BAUSON* (I, 301) del *REW* i el *FEW* donen una exposició del problema occità i francès molt insatisfactòria, i viciada per la ignorància total dels fets catalans i coneixement insuficient dels occitans; i basada, quant al germànic, només en dos treballs de Braune i Bruckner, superficials i completament antiquats. En aquest grup de mots sembla haver actuat molt el follet de l'encreuament o contaminació d'una o diverses famílies lèxiques, i això tant en el vessant germànic com en el romànic (si bé les accions pertorbadores és versemblant que en romànic i en germànic vinguin de direccions diferents). Un punt molt probable és que hi hagi error en la repetida afirmació que la *d* del fr. ant. *boisdie* és secundària i deguda a la influència del grup del fr. ant. *visde*, *viste* (fr. mod. *vite*) que té ben poc a veure semànticament amb *boisier*; l'etimologia *VEGETUS* de *viste* (i més pel que fa a *voisdie*) també és dubtosa i necessita revisió.

Barga, V. *DECH* (VARGA) *Bargalló*, V. *barballó*

BARGANYAR o *abarganyar*, 'maldar, manipular' 'malmetre', mot dialectal germà de l'oc. ant. *barganhar*, fr. ant. *bargaignier*, 'regatejar, disputar-se sobre un objecte', d'origen incert, probablement d'un mot emparentat amb els germ. BERGAN 'desar, conservar' i BORGJAN 'pendre garanties, manllevar', si bé es probable que no vingui del germànic sinó d'una altra llengua aff del Nord d'Europa. □ 1.ª doc.: fi S. XIII, ⁶⁰

Cerverí; en fonts catalanes pures, c. 1870-90, *DAG*.

Cerverí de Girona recomana que el cavaller «ab leylat *bargayn* / car s'ab dreit se refayn / no'l serà tortz nozens» 'perquè si s'atà a justícia, el tort no li farà mal' (rimant en *-anh*, *gazanb*, *franb*, *planb*, *companb*, etc.). No és 'comerciar' (Riquer, 63.28) feina que no es considerava digna d'un cavaller, ni tampoc «marchander» (*PDPF*) sinó 'negociar, pactar', 'fer tractes, obtenir tal o tal condició': «al Rey no play --- que negús tan malamén *bargayn* / que son fi aur laix per autruy estayn» (ibid., 73.35), on sembla inspirar-se en Guiraut de Bornelh («car be-n *barganb* / s'eu per estanh / do mon aur», ed. Kolsen II, 87).

Pel que fa a ús no suspec-te d'occitanisme, és mot molt dialectal, i d'àrea no gaire extensa: Nord d'Osona, Olot i tot el Ripollès, ço que fa ben comprensible que no l'hagin registrat els diccs. fins a dates recents, veg. *AlcM* i *DAG*, s. v. *barganyar*, *berg*, *abarg*. Jo l'he sentit a Orís, *barganyat* 'fet malbé' («molt menjar i molt *barganyat*»), i a la Parròquia de Ripoll, ací amb assimilació a la nasal, «avui ja no aprofiten el saüc: el deixen *marganyar*». Crec que té raó Moll (*AORBB* I, s. v.) en admetre que ve d'ací, amb metàtesi, *abarnegar* (veg. *AlcM*) 'malvendre, espatllar, malfamar' (i no pas d'un fantasiós **AB-RENEGARE* en què pensava Spitzer, *Litbl.* LI, 290). També s'ha usat una variant *abaganyar* en el sentit de 'cedir de franc o per qualsevol preu': «per 'quet ruch qu' ara vindrà: / un perol per adobar, / ferro vell a *abaganyar* ---», en una cançó popular (recollida en el *Romançerillo* de Milà, 559.7),¹ si bé en aquesta sembla que es tracti d'una forma de compromís amb el quasi-sinònim *maganyar*.

Hi ha dues variants de sentit en la forma en *b*: 'malmetre, deixar com a inservible' i en el Maestrat 'treballar minuciosament, maldar cercant'. A totes dues es troben certs antecedents a França, que és on el mot es mostra més vigorós — si bé també hi ha un it. dial. *bargagnare* 'manipular, manegar', que és del Nord del país. Però ens hem d'atenir sobretot a oc. ant. *barganhar* (-*guinhar*) «marchander», «hésiter», fr. *bargaignier* «marchander» (de vegades «hésiter» i «être douteux»), que és sobretot del francès antic, si bé ha persistit en dialectes de quasi totes les regions del Nord de França;² del seu fort vigor en la llengua medieval és reflex el de l'angl. *to bargain* 'negociar, mercadejar', 'regatejar', que ha restat invariablement usat fins avui des de l'anglès mitjà fins a l'ús normal contemporani. Hi ha encara una altra forma catalana, *abarnegar* 'vendre a baix preu', mot de la zona Penedès-Tarragona que es deu explicar com a alteració d'una metàtesi **abarnyagar* a causa del caràcter excepcional que tindria en català la combinació *ny* (diem *borni*, *cúrnia* i no pas **bornye* o **curnya*, diem *cofurna*, *Alvèrnia* i *bigòrnia*, etc.).

Hom s'atà encara generalment, per a l'etimologia, a les conclusions d'Ulrich, etimòleg dels primers temps, amb coneixements corresponents a una etapa avui superada (*ZRPh.* III, 1880, 266); s'hi conformen encara el *REW*, 1220, el *FEW*, 441-2, etc. (solament Bruch